

Ten geleide

Nederland heeft een goed pensioenstelsel. We hebben relatief veel gespaard ten opzichte van andere landen. Ook is door de AOW de armoede onder ouderen in internationaal opzicht bijzonder laag. Om het pensioenstelsel goed te houden heeft het kabinet allerlei maatregelen doorgevoerd. Dit is noodzakelijk onderhoud voor de korte termijn. Voor de lange termijn is een meer fundamentele aanpassing nodig. Het pensioenstelsel zal zich aan moeten passen aan de eisen van de tijd. Deelnemers willen vandaag en morgen kunnen vertrouwen op een betaalbaar en betrouwbaar pensioenstelsel. Voor de jongeren van

vroeger en de ouderen van de toekomst. Dit kabinet is daarom de pensioendialoog gestart, waarin met deelnemers, gepensioneerden, pensioenfondsen, wetenschappers en andere belanghebbenden is gesproken over hun ideeën. Keuzevrijheid is één van de thema's die hier bij centraal staat.

Tijdens de dialoogbijeenkomsten in het land gaven veel mensen aan dat ze behoefte hebben om – mede in relatie tot de toegenomen mobiliteit en flexibiliteit op de arbeidsmarkt – zelf meer keuzes te kunnen maken over hun pensioen. Deels heeft dit te maken met vertrouwen en verantwoordelijkheid; zij zouden liever meer zeggenschap willen hebben over hun eigen pensioen. Mensen willen ook graag dat hun pensioen beter aansluit op hun eigen behoeften en omstandigheden. Er is op dit moment nog altijd sprake van een hoge mate van uniformiteit en verplichting, terwijl de manier waarop mensen werken en leven meer divers is geworden. Welke vormen van keuzevrijheid zouden

JETTA KLIJNSMA

*Staatssecretaris van het ministerie van
Sociale Zaken en Werkgelegenheid*

mensen graag willen? Wat vaak wordt genoemd is dat het pensioen beter afgestemd zou moeten worden op het levenspatroon van de deelnemer. Jonge mensen hebben soms geld nodig voor het aflossen van de studieschuld of het kopen van een huis, waardoor het pensioensparen lastig is. Individuele omstandigheden spelen ook een rol zoals belangrijke gebeurtenissen in het leven of de hoogte van het inkomen dat iemand geniet. Keuze-elementen die in de individuele behoeften kunnen voorzien zijn onder andere een variabele hoogte van de premie-inleg door de tijd, de flexibele datum waarop je met pensioen gaat, de hoogte

van je pensioenuitkering en een keuze voor een uitvoerder. Veel mensen zijn daarentegen huiverig voor te veel keuzes over hun pensioen, omdat zij dat ingewikkeld vinden of geen keuzestress willen. De introductie van keuzevrijheid heeft gevolgen voor andere elementen in het stelsel, zoals de mogelijkheid om risico's met elkaar te delen. Over de mogelijkheden en onmogelijkheden van keuzevrijheid zal dus goed nagedacht moeten worden.

Hoe kan keuzevrijheid worden vormgegeven? Wat zijn voor- en nadelen ervan? Wat zijn de consequenties voor de rest van het stelsel? Tot op welke hoogte zijn standaardopties een mogelijkheid? Zijn er andere manieren om maatwerk te bieden? Wat leren we uit het buitenland? In de hoofdlijnennota over de toekomst van het pensioenstelsel, die ik in mei 2015 aan de Kamer zal sturen, zullen verschillende beleidsopties worden gepresenteerd. Daarom zal ik met grote interesse nemen van de inzichten uit dit ESB Dossier.